

Oslo, 15.april 2020

Deres ref. 19/544

MiRA-Senterets høringsuttalelse vedrørende endringer i utlendingsforskriften – engangsløsning for utlendinger med mer enn 16 års oppholdstid i Norge

MiRA-Senteret takker Justis- og beredskapsdepartementet for muligheten til å komme med høringsuttalelse i forbindelse med forslaget om en engangsløsning for utlendinger med mer enn 16 års oppholdstid i Norge.

MiRA-Senteret er en landsdekkende nettverksorganisasjon som har 30 års erfaring med spørsmål knyttet til likestilling og juridiske rettigheter for kvinner og unge jenter med minoritetsbakgrunn i Norge. Vi er en kunnskapsbank i mange viktige spørsmål som omhandler kvinners rettigheter, diskriminering, arbeidsliv, vold i nære relasjoner, kommunikasjon og formidling mellom storsamfunn og minoriteter. Senteret har ingen partipolitisk tilknytning og tilhører ingen bestemt religiøs eller etnisk gruppe.

Om forslaget

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt på høring et forslag om en engangsløsning for å innvilge oppholdstillatelse til utlendinger som har fått avslag på asylsøknaden sin, men som per 1. oktober 2021 har over 16 års oppholdstid i Norge, og samtidig har en samlet alder og oppholdstid på minst 65 år.

MiRA-Senterets standpunkt

MiRA-Senteret stiller seg positivt til forslaget om å innvilge oppholdstillatelse til utlendinger som har fått avslag på sin asylsøknad, men som av ulike grunner har bodd i Norge i over 16 år og har en samlet alder og oppholdstid på minst 65 år. Vi er imidlertid kritisk til at forslaget omfatter svært få personer, og mener at oppholdstillatelse bør gis til langt flere asylsøkere som har lang botid i Norge og av ulike grunner ikke kan returnere til sine hjemland.

Personer med uavklart identitet og lang oppholdstid bør omfattes av forslaget uavhengig av alder

I notatet argumenterer departementet for at forslaget kun skal omfatte en svært liten gruppe eldre asylsøkere. De forsvarer avgrensningen blant annet ved å vise til at asylsøkere som «reelt sett er ureturnerbare» vil kunne få opphold på humanitært grunnlag. For at man skal få opphold på humanitært grunnlag når man har en uavklart identitet, må man etterleve kravet som stilles i utlendingsf. § 8-7 om å ha samarbeidet om identitetsavklaring og retur, men at retur likevel er umulig. Å oppfylle dette kravet er imidlertid umulig å etterleve for mange asylsøkere. Utlendingsmyndighetenes pålegger asylsøkere at de skal «medvirke» til å fremskaffe gyldige identitetspapirer og reisedokumenter som i realiteten ikke er mulig å

fremskaffe for mange av asylsøkerne. Kan hende er asylsøkeren med god grunn redd for konsekvensene av å ta kontakt med sitt hjemlands myndigheter, eller de mangler kontakter og midler til å oppdrive godkjente papirer. Noen kan også være statsløse. Mange av disse asylsøkerne blir boende i Norge etter endelig avslag på asylsøknaden i årevis, med et minimum av rettigheter. De får ikke arbeidstillatelse, bankkort eller førerkort og får kun et helt minimalt beløp å leve av. For myndighetene kan det være umulig å tvangsreturnere dem nettopp fordi de mangler identitetspapirer og det kan være usikkerhet om hvilket land de skal returneres til.

Fordi myndighetene mener at disse asylsøkerne ikke i tilstrekkelig grad medvirker til å avklare sin identitet, blir disse menneskene hensatt i en limbo-tilværelse på ubestemt tid. Det at personer velger å bli værende i Norge under de betingelsene som «papirløse» lever under i Norge i dag, tyder på at disse menneskene ikke opplever å ha en reell mulighet til å returnere eller fremskaffe dokumentasjonen utlendingsmyndighetene etterspør. Mange av disse personene vil falle utenfor ordningen som departementet foreslår. For å unngå at mennesker som i realiteten ikke kan returnere til sine hjemland hensettes i en situasjon med et minimum av rettigheter over lang tid, anbefaler MiRA-Senteret at personer med uavklart identitet som har levd mer enn 10 år i Norge etter avslag på asylsøknaden, skal få oppholdstillatelse i Norge.

Personer fra land Norge ikke har tvangsreturneringsavtale med, bør omfattes av forslaget dersom de har bodd mer enn 10 år i Norge uten å bli tvangsreturnert

En del asylsøkere som har fått endelig avslag på asylsøknaden sin forblir i Norge fordi Norge mangler tvangsreturneringsavtale med landene de kommer fra. Departementet vil ikke definere denne gruppen som «ureturnerbar», fordi mange land som ikke tar imot tvangsreturnerte tar imot personer som returnerer frivillig. Men også blant denne gruppen tyder valget om å forbli i Norge med et minimum av rettigheter over lang tid på at de ikke opplever at de har en reell mulighet til å returnere til sine hjemland. Å la mennesker leve over lang tid med minimale rettigheter, er uverdigg og inhumant. MiRA-Senteret mener derfor at om en asylsøker har levd 10 år i Norge etter endelig avslag på asylsøknaden uten at utlendingsmyndighetene har klart å returnere asylsøkeren til sitt hjemland, må personen defineres som ureturnerbar og innvilges oppholdstillatelse.

Lang oppholdstid uten arbeidstillatelse tvinger mennesker inn i svart arbeidsmarked

Ved å ikke gi oppholdstillatelse til ureturnerbare asylsøkere vil man øke risikoen for at mange av disse menneskene blir nødt til å tjene penger gjennom et svart arbeidsmarked. Dette vil kunne skade både den enkelte som blir utnyttet, i tillegg til at det kan skade samfunnet for øvrig. Ved å utvide gruppen som omfattes av amnestiet regjeringen nå foreslår, vil man unngå å bidra til enda flere ureturnerbare asylsøkere lever som en papirløs underklasse uten rettigheter i Norge sårbare for å bli utnyttet gjennom sosial dumping.

MiRA-Senterets anbefaling

MiRA-Senteret støtter forslaget om å innvilge oppholdstillatelse til utlendinger som har fått avslag på sin asylsøknad, men som har over 16 års oppholdstid i Norge og en samlet alder og oppholdstid på minst 65 år. Vi mener imidlertid at det er urimelig at forslaget fra Departementet ikke omfatter flere av asylsøkerne som reelt sett er ureturnerbare. Vi anbefaler at ordningen utvides til å omfatte alle asylsøkere som har oppholdt seg i Norge i mer enn 10 år etter avslaget, og utlendingsmyndighetene ikke har kunnet tvangsreturnere dem, enten på grunn av manglende returavtale eller på grunn av uavklart identitet.

Med vennlig hilsen

MiRA-Senteret

Sign.

Fakhra Salimi

Leder

Asla Maria Bø Fuglestad

Asla Maria Bø Fuglestad

Rådgiver